

SJEĆANJA NA SAKIBA MAGLAJLIĆA

Banja Luka, juni 1977.godine

Arhiv Bos. krajine D. Luka

ABK 209-008-058

Sakiba Maglajlića sam poznao od svog najranijeg djetinjstva. Naše su porodice živjele u istoj ulici, pa je to porodično prijateljstvo od djetinjstva povezivalo nas dvojicu. Sa Sakibom sam išao u srednju školu i kroz dugogodišnje prijateljstvo dobro sam ga upoznao. U višim razredima gimnazije Sakib je pokazivao interes za literaturu i niz drugih umjetnosti. Po prirodi je bio vedar, ali i vrlo ozbiljan mladić. Kao učenik bio je vrlo dobar, vrlo solidan, među boljim učenicima u razredu. Svirao je gitaru, pa smo vrlo često u krugu naših drugova i prijatelja muzikom i pjesmom uljepšavali mladenačke dane. Sakib je volio i sportove: skijao je, igrao nogomet, plivao i uopšte volio razne sportske igre.

Neposredno pred izbijanje aprilskog rata 1941.godine, Sakib je čitajući literaturu i družeći se sa naprednim omladincima, shvatio događaje i već tada iskazivao svoje antifašističko uvjerenje. Naime, u razgovorima i diskusijama koje su vodjene među tadašnjim mladim gimnazijalcima, Sakib je vrlo jasno pokazivao svoje simpatije prema naprednim društvenim strujanjima. Poslije okupacije naše zemlje i uspostavljanja ustaške vlasti, Sakib je već sasvim jasno opredjeljen protiv fašističkog okupatora. Mislim da je to bilo u mjesecu septembru 1941. kada je Sakib primljen u SKOJ. Sjećam se da je u tim jesenskim mjesecima 1941.godine, Sakib redovno prisustvovao sastancima SKOJ-evskog aktiva, koji je vrlo često svoje sastanke održavao u njegovoj kući. Naime, kuća Maglajlića služila nam je tada za održavanje sastanaka i iz razloga što je to omogućavalo konspiraciju, jer smo vjerovali da će ustaše najmanje sumnjati kada ulazimo u kuću bivšeg Reis-ul-ulejmana (Sakibov otac je za vrijeme stare Jugoslavije bio na toj dužnosti). Naš SKOJ-evski aktiv je održavao sastanke i na drugim mjestima, ali iz pomenutih razloga, najčešće u njegovoj kući.

Sakib je kao organizovan ilegalac-SKOJ-evac već tada pokazivao visoku svijest i zrelost. Sjećam se da kada smo obradivali dijalektički i istorijski materijalizam, mislim da smo to radili po Talheimeru,

Sakib je u svojoj diskusiji zrelo i vrlo brzo shvaćao tu, za nas tada, veoma tešku filozofsku materiju.

SKOJ-evska aktivnost nije se zatvarala samo u sastancima aktivna gdje smo - uz proučavanje marksističke literature- raspravljali o situaciji u našoj okolini, o mladim ljudima, našim drugovima na koje smo eventualno mogli računati i sa kojima smo stupali u razgovore, ispitujući njihovu spremnost da se uključe u ilegalni pokret. SKOJ-evci su dobivali konkretne zadatke da i u ulici kontaktiraju sa organizovanim aktivistima NOP-a, pa je i Sakib bio vrlo aktivan u prikupljanju "Crvene pomoći", a to znači prikupljanje od pripadnika i saradnika NOP-a novca, odjeće, obuće, sanitetskog materijala, a kasnije i oružja i municije, što je otpremano tajnim kanalima prema našim jedinicama u okolini grada.

U zimu 1941. i početkom proljeće 1942. godine, Sakib je sve zadatke kao SKOJ-evac izvršavao sa punom odgovornošću. Kod njega je bilo vrlo uočljivo da je sa naporom podnosio blizinu ustaša i okupatora i izražavao je želju da mu se omogući, što je moguće prije, odlazak u partizane. Međutim, Sakib je, prigušujući ta svoja osjećanja, uspio da se drži pravila konspiracije, koja smo proučavajući, znali napamet.

Kada smo uhapšeni 22. juna 1942. godine, Sakib je i u tim najtežim okolnostima sačuvao prisebnost duha i vrlo se dobro držao pred klasnim neprijateljem. Sjećam se tog jutra kada su ustaše prije svanuća došli po mene i uhapsili me. Kada su me sprovodili pored Sakibove kuće, jedan ustaški agent, ne znam kako se je zvao, ali pamtim da je imao vrlo izraženu brazgotinu na licu, ušao je u Sakibovu kuću sa jednim ustašom u uniformi. Mene su u blizini Sakibove kuće strpali u jedan kamion prekriven ceradom, u kojem su bili već neki naši aktivisti, uhapšeni tog jutra. Kada su Sakiba ubacili u ovaj kamion, sjećam se da je onaj agent koji ga je hapsio, vikao na njega najpogrdnijim riječima - da će on platiti to što ga je pokušao zavarati. Sakib mi je šapatom objasnio da se radilo o spaljenim materijalima koji su bili kod njega. On je u trenutku kada je shvatio da ga hapse, uspio da ubaci u peć te materijale i da ih spali. Agent je primjetio da u peći gori vatra i pokušao je da izvuce zapaljene papire, ali nije uspio, jer su se leci već bili pretvorili u pepeo. Zbog toga je prijetio Sakibu, koji ga je uvjeravao da je to njegova majka potpalila vatru.

Sprovedeni smo u učiteljsku školu i isti dan kamionima prebačeni u logor Stara Gadiška. Taj dan je, naime, bilo jedno šire hapšenje aktivista i saradnika NOP-a u Banjoj Luci. Treba reći da je tih dana u punomjeku ofanziva neprijateljskih snaga na naše jedinice na Kozari, pa je i ovo hapšenje u vezi sa tom neprijateljskom akcijom. Sakib se je prilikom hapšenja i odvođenja u logor, držao vrlo mirno, ne pokazujući nikakve znake straha i panike.

U logoru Stara Gadiška, ustaški agenti su vršili ispitivanja uhapšenih uz primjenu metoda mučenja i zastrašivanja. Sakiba su među prvima ispitivali. Znam da ništa nije odao i da se veoma dobro držao prilikom tih ispitivanja. Ustaše su Sakiba pustile iz logora nakon nekoliko dana, najvjerojatnije zbog nekih intervencija iz Banja Luke od tadašnjih uglednih građana, a i kao mladića iz porodice na koju ustaše nisu mogle baš tako lako nasrtati. - Mi tada nismo znali na osnovu čega smo uhapšeni i ko nas je provalio. Prilikom ovog hapšenja trebali su biti uhapšeni i ostali SKOJ-evci iz našeg aktiva, ali zahvaljujući prisebnosti moje majke koja je znala za naš rad, i poslije mog hapšenja odmah biciklom poslala mog mladjeg brata da obavjesti Hilmiju Burzića, našeg druga i SKOJ-evca, koji je odmah na biciklu obavjestio ostale. Sakib i ja smo ga vidjeli kada je za trenutak zastao pred kamionom u kojem smo mi bili zatvoreni, pa je na naš znak odmah produžio u izvršenju svog zadatka. Svi su se posakrivali, tako da ih ustaše nisu pronašle kod kuća. Poslije oslobođenja sam, proučavajući arhivske materijale, otkrio da smo tada hapšeni na osnovu zahtjeva GESTAPO-a pa je UNS dobio nalog da nas istraži i otkrije naše djelovanje.

Sakiba po odlasku iz logora više nisam vidio. Znam za njegov veliki doprinos našoj NOB-i kada je prenio našoj obavještajnoj službi tajne podatke o organizaciji njemačkog "trup-a". Čuo sam da se hrabro držao u našim jedinicama, interesovao sam se i o njegovoj pogibiji, jer mi je bio blizak prijatelj, ali ga nažalost nikada nisam vidio.

Kada danas razmišljam o tim dalekim vremenima, uvjer sam da smo uz ogromne gubitke koje smo u toku revolucije imali, ~~da smo~~ i u Sakibu izgubili izvanrednog, perspektivnog revolucionara, koji bi - da je ostao živ - sigurno mnogo doprinosio razvoju socijalističkih odnosa u našoj zemlji.